הנזיר נאסר בשלושה דברים: בכל היוצא מן הגפן. בתגלחת. בטומאה למתים. וביום שנשלמו ימי נזירותו חייב הוא להביא קרבנות, וכן אם נטמא בתוך ימי הנזירות. בשלושה אופנים אפשר לקבל נזירות: א. עיקר לשון נזירות, דהיינו שאומר 'הריני נזיר'. ב. כינויים, דהיינו לשון שאינו עיקרי. ג. ידות, שאינו אומר את לשון הקבלה בשלימות, אלא מתחיל מקצת דיבורו ואינו גומרו, ובאותו מקצת חלה הנזירות כאילו השלים את דבריו.

משנה

המשנה מלמדת שנזירות חלה אף בלשונות שהם רק כינויים או ידות לנזירות. **כָּל כִּינּוּיֵי נְזִירוּת** – כל הלשונות שאינם עיקר שם נזירות אלא כינוי, הרי הם **כְּנְזִירוּת** – כעיקר לשון נזירות, ואף בלשונות אלו חלה קבלת נזירות. וכן חלה הנזירות על ידי 'ידות', וכגון **הָאוֹמֵר 'אֶהֱא'**, ולא סיים 'אהא נזיר', **חֲרֵי זֶה נָזִיר, אוֹ** אם אמר **'אֶהֱא נָאֱה'**, הרי הוא נזיר, שאף לשון זו מידות נזירות היא, וכאילו השלים דבריו ואמר 'אהא נאה על ידי מצוה התלויה בשער', כלומר בנזירות.

ואלו הן לשונות שהם כינויים ל'נזיר': כגון האומר 'הריני **נָזִיר**', או **'נָזִיחַ'**, או **'נָוִיחַ'**, או **'פָּוִיחַ'**, **חֲרֵי זֶה נָזִיר**. המשנה מפרשת עוד לשונות המועילים: היה נזיר עובר לפניו, ואמר **'חֲרֵיני כָּזֶה'**. או שאחז בשערו ואמר **'חֲרֵיני מְגַלְגֵּל'** – מהפך בשערי, או **'חֲרֵיני מְכַלְכֵּל'** – מגדל שער, וכן האומר **'חֲרֵי עָלַי לְשַׁלַּח פָּרַע'** – לגדל שער, **חֲרֵי זֶה נָזִיר**. האומר **'חֲרֵי עָלַי צִיפּוֹרִים'** – שתי תורים או שני בני יונה, שהם קרבנו של נזיר שנטמא, והיה נזיר עובר לפניו, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר**, הרי הוא **נָזִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, אף שבלבו נתכוין לקבל נזירות, **אֵינוֹ נָזִיר**, כיון שאין זו לשון נזירות כלל:

גמרא

הגמרא מברר מדוע נקבעה מסכת נזיר בסדר נשים. שואלת הגמרא: **מִכְּדֵי, תַּנָּא בְּסֵדֶר נָשִׁים קָאֵי** – מאחר שהתנא עומד בסדר נשים, **מַאי טַעְמָא תָּנֵי נָזִיר** – מדוע שנה בסדר זה את הלכות קרבנות הנזיר, ולא בסדר קדשים העוסק בהלכות קרבנות. משיבה הגמרא: **תַּנָּא אַקְרָא קָאֵי** – התנא שנה כאן מסכת נזיר על סמך הפסוק האמור בענין גט, שנאמר (דברים כד א) **'וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ'**, הרי שמעשה זנות גורם גירושין, **וְהָכִי קָאָמַר** התנא בזה ששנה מסכת נזיר בסדר נשים, **מִי גָּרַם לָהּ** [–לאשה], לַעבור **עֲבֵירָה** זו שמחמתה בעלה מגרשה, ריבוי שתיית יַיִן המביאה לקלות ראש, **וְקָאָמַר** התנא, כיון שהיין גורם עבירה, לכן **כָּל הָרוֹאֶה סוֹטָה בְּקִלְקוּלָהּ** [–בניוולה ובבושתה], **יַיִר עַצְמוֹ מִן הַיַּיִן**, שזו היא השמירה הראויה כדי להינצל מקלות הראש הגורמת לעבירה. ואם כן ענין הנזירות שייך לסדר נשים שעל ידי שתמנע מלשתות יין לא תבוא לידי עבירה הגורמת גירושין.

הגמרא באה לבאר את סדר המשנה, ומקשה: **פָּתַח בְּכִינּוּיִין** – התנא שנה בתחילת דבריו 'כל כנויי נזירות כנזירות', **וכשבא לפרש דבריו מְפָרֵשׁ** כיצד חלה נזירות מדין **יָדוֹת**, כגון האומר 'אהא', והרי לא הזכיר כלל את הדין שנזירות חלה על ידי ידות. מיישבת הגמרא: **אָמַר רָבָא, וְאִיתֵימָא** – ויש שאמרו תירוץ זה בשם חכם ששמו **כָּדִי, חַסּוּרֵי מִיחַסְּרָא** – המשנה נשנית בחיסור לשון, **וְהָכִי קָתָנֵי** – וכך צריך לשנותה, **כָּל כִּינּוּיֵי נְזִירוּת כִּנְזִירוּת וִידוֹת נְזִירוּת כִּנְזִירוּת**, ומפרשת **וְאֵלּוּ הֵן יָדוֹת, הָאוֹמֵר אֶהֱא** ולא גמר לומר 'אהא נזיר', **חֲרֵי זֶה נָזִיר** מדין יד. שואלת הגמרא: **וְלִפְרוֹשׁ כִּינּוּיֵי בְּרֵישָׁא**, ורק לאחרידם יפרש ידות, וכפי שבתחילת המשנה הזכיר את הכינויים לפני ידות. משיבה הגמרא: **תַּנָּא מַהֲהוּא דְּסָלִיק הָהוּא מְפָרֵשׁ בְּרֵישָׁא** – דרך התנא לפרש תחילה את הדין שסיים בו, וכמו שמצינו כן בעוד מקומות, **כְּדִתְנַן** במסכת שבת (כ:) שמבררת המשנה **בַּמֶּה מַדְלִיקִין** – באיזה שמנים ופתילות מדליקים נרות שבת, **וּבַמֶּה אֵין מַדְלִיקִין**, שאינם דולקים יפה, **וּמְפָרֵשׁ** את אלו שאין **מַדְלִיקִין** בהן **בְּרֵישָׁא**. וכן מצינו במשנה (שם מז:) שמבררת **בַּמֶּה טוֹמְנִין** בערב שבת את הקדרה אחר שסילקה מעל גבי הכירה, **וּבַמֶּה אֵין טוֹמְנִין, וּמְפָרֵשׁ אֵין טוֹמְנִין בְּרֵישָׁא**. וכן שנינו (שם נז.) **בַּמֶּה אִשָּׁה יוֹצְאָה וּבַמֶּה אֵינָהּ יוֹצְאָה** – באלו תכשיטים מותר לאשה לצאת לרשות הרבים בשבת, ובאלו אסורה, **וּמְפָרֵשׁ** התנא את אלו **שֶׁלֹּא תֵּצֵא הָאִשָּׁה** בהם, **בְּרֵישָׁא**. הרי שדרכו של התנא לפרש תחילה את הדין שהזכיר באחרונה, ולכן גם כאן מפרש התנא תחילה את דין ידות.

הגמרא מקשה ממקומות אחרים שפירש התנא לפי הסדר שהתחיל בו: **וְהָתְנַן** (שם נא:), **בַּמֶּה בְּהֵמָה יוֹצְאָה, וּבַמֶּה אֵינָהּ יוֹצְאָה, וּמְפָרֵשׁ יוֹצֵא פֶּטֶל** וכו' **בְּרֵישָׁא**, ואינו מקדים לפרש את מה ששנה באחרונה. וכן מצינו לענין ירושה (ב"ב קח:), **יֵשׁ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין** – יש שיורשים את קרוביהם שמתו, וגם מורישים להם את ממונם אם הם ימותו תחילה, ויש **שֶׁנּוֹחֲלִין** – יורשים את קרוביהם, **וְלֹא מַנְחִילִין** להם, ויש **שֶׁמַּנְחִילִין** לקרוביהם, **וְלֹא נוֹחֲלִין** אותם, ויש **שֶׁלֹּא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין** אף שהם קרובים, **וּמְפָרֵשׁ** התנא את **אֵלּוּ שֶׁנּוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין בְּרֵישָׁא**, וכפי הסדר הנזכר בתחילת המשנה. נמצא, שאין דרכו של התנא להתחיל לפרש מהיכן שסיים, אלא מפרש לפי הסדר שהתחיל בו, ואם כן חוזרת השאלה מדוע שינה התנא מסדר המשנה ופירש ידות קודם כינויים.

הגמרא חוזרת בה מהתירוץ הקודם, ולומדת שאין סדר קבוע במשנה: **אֶלָּא, לְעוֹלָם תָּנֵי הָכִי וְתָנֵי הָכִי** – לפעמים שונה התנא לפי הסדר שהתחיל בו, ולפעמים מקדים לבאר את מה שסיים בו, ובכל מקום יש טעם למה תפס סדר זה. **אֶלָּא, הָתָם** – לענין הדלקת נרות שבת, הטמנה, ויציאת האשה, כיון **דְּאִיסּוּרָא דְּנַפְשֵׁיהּ הוּא** – שהם איסורים התלויים במעשה האדם וחמורים יותר, לכן **מְפָרֵשׁ אִיסּוּרָא דְּנַפְשֵׁיהּ בְּרֵישָׁא** – מקדים התנא לפרש תחילה את האופן האסור לפני שמפרש את האופן המותר, אבל **גַּבֵּי בְּהֵמָה** – במה יוצאה ובמה אינה יוצאה, **דְּאִיסּוּרָא אַיְדֵי בְּהֵמָה הוּא דְּאָתֵי** – שהאיסור על ידי מעשה הבהמה הוא בא, ואין האדם עושה פעולת איסור רק שהוא מצווה על בהמתו, לפיכך **מְפָרֵשׁ חֲיִתְיָרָא בְּרֵישָׁא** – את צד ההיתר תחילה,

---

המשך מהעמוד הקודם

וינצלו זמן שהותם כאן, כסגנון חז"ל, כדבעי למיעבד - מתוך שמחה וטוב לבב.

ונזכה במהרה לקיום היעוד דבשובה ונחת, דנחזור כולנו בשובה ונחת לארצנו הקדושה על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש.

המצפה לבשו"ט בכל האמור וחותם בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד - לכאו"א שליט"א,

מנחם שניאורסאהן

נ.ב. מכתבי זה בא גם בתור מענה למכתביהם הפרטים של כו"כ מהמשתתפים שליט"א בהנסיעה האמורה. ובודאי יודיעו לכאו"א מהם את האמור.

ולגבי יש נוזלין נמי, מפרש התנא תחילה את אלו שנוזלין ומנחילין, לפי שרוצה לפרש את עיקר דין נזקה ברישא, דהיינו אב ובנו שבהם נאמר עיקר דין ירושה.

הגמרא חוזרת לבאר את הסדר במשנתינו, ומקשה: אלא [הכא] – כאן במשנתינו שגם כינויים וגם ידות תלויים באדם עצמו, לפרושי כינויי ברישא – היה לתנא לפרש את הכינויים בתחילה כפי שנשנו בתחילת המשנה, שהרי אין סיבה לשנות את הסדר. מתרצת הגמרא: אלא הכי קאמר טעם שינוי הסדר, ידות, הואיל ואתיין ליה מדרשא – כיון שדין ידות נדרש מפסוק, ולא מסברא כבינויים, חביבין ליה הידות לתנא מחמת חידושם, ולפיכך מקדים לפרשם. מקשה הגמרא: וליפתח בהון ברישא – היה ראוי שגם בתחילת המשנה יפתח בהם התנא לפני בינויים, מאחר וידות חביבים עליו. מתרצת הגמרא: דרך התנא לפתוח בדברים הידועים והפשוטים ולכן כי מתחיל ללמד את אופן קבלת נזירות, מתחיל בעיקר הלשון שמתחייב בו הנזיר קרבן, ולעניין פירושי – וכשבא לפרש את פרטי הדינים, מפרש ידות ברישא, לפי שחביבים הם עליו:

שנינו במשנה: האומר 'אהא' חרי זה נזיר: מקשה הגמרא: מנין שנתכוון בלשון זה לקבל על עצמו נזירות, דילמא אהא בתענית קאמר – אולי היתה כוונתו לקבל על עצמו תענית, וכיון שאין משמעות ברורה שכוונתו לנזירות, איך יביא קרבנות לעזרה כנזיר ודאי. מתרצת הגמרא: אמר שמואל, דין זה נאמר באופן שמוכח שכוונתו לקבל נזירות, דגון שאמר כן כשהיה נזיר עובר לפניו וברור לנו שרצונו לומר אהא נזיר כמותו.

מדייקת הגמרא: ליתא – האם נאמר שקבר שמואל שדים שאינן מוכיחות – שאין בדבריו הוכחה גמורה שכוונתו לקבל נזירות, לא חווין ידים, ואכילו לא אמר דבר. משיבה הגמרא: אמרי, אכן כך סובר שמואל, ולכן התנה שמועיל 'אהא' רק בזמן שנזיר עובר לפניו שזו הוכחה גמורה שכוונתו לקבלת נזירות שהרי ליכא למפוקא בטילתא אחריתא – אין להסתפק שמא כוונתו לדבר אחר [–דהיינו קבלת תענית], ולכן מועיל מדין ידות כיון שידים מוכיחות הן, אבל (ודאי) אם אין הנזיר עובר לפניו לא יועל מדין ידות, לפי שאמרינן דילמא אהא בתענית קאמר – יש לדבריו גם משמעות של קבלת תענית, ואין כאן ידים מוכיחות.

הגמרא מקשה על תירוצו של שמואל: ודילמא לפומרו מן קרבנותיו קאמר – שמא אף באופן שנזיר עובר לפניו בשעה שאמר 'אהא' אין דעתו לקבל על עצמו נזירות, אלא רק לפטור את הנזיר העובר לפניו מהקרבנות שחייב להביא בסוף נזירותו, ו'אהא' משמעותו אהיה אני במקומו להקריב קרבנותיו. מתרצת הגמרא: מדובר באופן דקאמר בלבו בשעה שעבר הנזיר לפניו שמקבל על עצמו נזירות. מקשה הגמרא: אי הכי מאי למימרא – מה באה המשנה לחדש. מתרצת הגמרא: מהו דתימא – לולי המשנה היינו אומרים שבעינן פיו ולבו שוין – צריכים אנו שמחשבת לבו תפורש בפיו, ומאחר שלא אמר 'אהא נזיר' אלא חשב כן ובפיו אמר רק 'אהא', לא יחולו עליו דיני נזירות, קא משמע לן המשנה שאם היה נזיר עובר לפניו, מחשבתו מגלה על דיבורו, שמה שאמר 'אהא' כוונתו היתה ל'אהא נזיר', וזה נחשב פיו ולבו שוים:

שנינו במשנה: האומר 'אהא נאה הרי זה נזיר: מקשה הגמרא: כיצד משמע שכוונתו לקבל עליו נזירות, דילמא – שמא כשאמר 'אהא נאה' היתה כוונתו אנאה לפניו במצות, שקיבל על עצמו להדר ולהתנאות בקיום המצוות, ובדתניא בברייתא על הפסוק (שמות טו ב) זה אלי ואנוהו', שהוא מלשון נוי, והיינו אנאה לפניו במצות, כיצד, אעשה לפניו סוכה נאה, לולב נאה, ציצית נאה, אכתוב לפניו ספר תורה נאה ואברכנו בשיראין [–בגדי משי] נאים. ואם כן אפשר לפרש את מה שאמר 'אהא נאה' על קיום המצוות. מתרצת הגמרא: אמר שמואל, דין זה נאמר באופן שמוכח שכוונתו לקבל נזירות, דהיינו שהיה תפום בשערו [–אוחז בשערו] ואמר אנאה, ובזה מוכיח הוא שכוונתו 'אהא נאה' במצוה התלויה בשער, שהיא נזירות.

מקשה הגמרא: הרי נזרא מילתא דעבירה – נזירות היא דבר עבירה, שאין ראוי לאדם לקבל עליו נזירות, ואמרינן ליה נאה – וכי אפשר לקרוא למעשה עבירה 'נאה', ואיך נפרש שמה שאמר 'נאה' כוונתו לקבלת נזירות.

אגרות קודש

ב"ה, י"ד אלול, תש"כ
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מסוף חדש מנחם אב, בו כותבת אודות פאה נכרית, ואשר בסביבתה דתית בה נמצאת אין נוהגות כזה ומתביישת אפשר יצחקו לה באם תלבש פאה נכרית.

בעצם הענין דלבישת פאה נכרית, ולא להסתפק בכובע ומטפחת, מבואר ההכרח בזה בכמה מקומות. והרי רואים במוחש, אשר לבישת כובע ואפילו מטפחת, משאירה חלק השער בלתי מכוסה על כל פנים במשך זמן **קצר**, ז.א. שעוברים על האיסור הגדול וכהפסק דין בשולחן ערוך אורח חיים סימן ע"ה, וגודל הענין מובן גם כן מגודל השכר בעד קיום הציווי כפי שנצטוינו, וכלשון הזהר הקדוש, מתברך בכלא בברכאן דלעילא בברכאן דלתתא בעותרא בבנין בבני בנין.

ולכתבה שאפשר יצחקו עלי' ותתבייש וכו', אפילו בתוככי הנוער דארצות הברית, נרגש לאחרונה רגש של כבוד, דוקא לאלו שעומדים חזק בדעתם, ואין מתביישים ממי שלועג עליהם ולהשקפת עולמם, ומתיחסים בלעג ובוז לאלו הנמשכים אחרי הרוב ללא יציבות נפשית כלל, ובודאי יודעת אשר התחלת כל ארבעה חלקי השולחן ערוך היא: ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השם יתברך.

המשך בעמוד הבא